

משפחה פורצת דרך

ארגון משפחה חדשה שנוסד לפני 15 שנה מבקש לאפשר לכל אחד ואחת את הזכות למשפחה בדרך של זוגיות או הורות. הארגון פועל להכרה ערכית וחוקתית בישות המשפחה ולהשוואת זכויותיהן של משפחות מכל הסוגים והמינים

אירית רוזנבלום

ביניהם החירות לזוגיות, החירות להורות והחירות להמשכיות.

החירות לזוגיות

חתונה בשוהם לפני למעלה מעשור, בתחילת שנת 2002, התקיימה ביישוב שוהם החתונה האזרחית הראשונה בישראל. באותם ימים כיהנתי כסגנית ראש המועצה של היישוב, ובתוקף תפקידי הציבורי חשבתי שנכון יהיה לקבל אחריות ציבורית ולחתן זוג ישראליים שהשיטה מסרבת לחתן אותם מטעמים דתיים. בני הזוג אמנם יכלו לטוס לקפריסין הסמוכה ולקבל שם את ברית הנישואין של סגנית ראש עיריית לרנקה או ניקוסיה, שיש לה סמכות חוקתית לעשות כן, בעוד אני שנבחרתי לתפקיד די על ידי ציבור תושבי עיריית אינני מוסמכת לעשות זאת. הסיפור של בני הזוג אלה ומקסים ("פסולי חיתון") – על שום היות אלה יהודיה והיות מקסים חצי יהודי על פי ההלכה, לכן אסור עליהם להינשא ברבנות) הוביל אותי לעשות מעשה: החלטתי

"חברה שמציבה שוויון לפני חופש לא תקבל אף אחד מהם. חברה שמציבה חופש לפני שוויון תקבל במידה רבה את שניהם"

(מילטון פרידמן)

בארגון משפחה חדשה מציבים את חירות האדם כערך מרכזי בחיים, ולצידו אנו מובילים את המאבק להשגת שוויון אמיתי וצודק באותם מקרים שהממסד הדתי והבירוקרטיה במדינת ישראל אינם מאפשרים לבני זוג רבים לממש את זוגיותם, ואף מתערבים בצורה אלימה למדי בזכות להורות ובזכות המשכיות של רבים וטובים מאיתנו.

מיום היווסדו של הארגון אנו פועלים להכרה ערכית וחוקתית בישות המשפחה ולהשוואת זכויותיהן של משפחות מכל הסוגים והמינים. כמו כן אנו פועלים ומסייעים לכל מי שחפץ לבנות זוגיות, הורות ומשפחה. לפניכם כמה סיפורים תקדימיים שהם "פריצת דרך שוויונית" ביחס לעיקרי הנורמות שאינם שבהם אנו פועלים,

עו"ד אירית רוזנבלום, מייסדת ומנכ"לית ארגון משפחה חדשה

בעבר היה מקום להבחנה בין הולדה אצל גברים והולדה אצל נשים, אבל כיום, כשיש טכנולוגיה להפריה חוץ־גופית ואפשרות להסתייע בשירותי פונדקאית, אין עוד ערובה לכך שההולדה אצל הורים ביולוגיים תהיה תמיד ברחמה של האם הביולוגית

רים מדי שנה) מבטא את הצורך הקיומי בהסדרה אחידה של הזכות של כל זוג באשר הוא להתאחד בברית הנישואים האזרחיים במדינת ישראל. אחת ממטרותיו של ארגון משפחה חדשה היא להוביל לקידום חקיקתו בכנסת של חוק יסוד: המשפחה, המכיר בכל צורות ההתקשרות הזוגית ובמשפחה החד-הורית.

החירות להמשכיות

פרשת קיוון כהן ז"ל רחל כהן, אימו של קיוון כהן ז"ל, חלל צה"ל שנהרג בעת פעילות מבצעית ברצועת עזה בשנת 2002, ביקשה לאחר מותו לאפשר לה לממש את בקשתו האחרונה ולהוציא מגופו זרע כדי להוליד ממנו ילדים בעתיד. זאת מתוך תקווה להפיח חיים חדשים באמצעות אישה שתסכים

לחתן את בני הזוג בחתונה אזרחית בלב ליבה של מדינת ישראל.

הזוג שחיתנתי לא היה יכול להינשא בישראל גם לו רצה. בשל הכפייה הדתית היה על מי מהם להמיר את דתו, והאפשרות היחידה שעמדה בפניהם הייתה להינשא בחו"ל ובדרך עקיפה שכזו לקבל הכרה כזוג נשוי. במהלך החתונה (שהתקיימה בגן סמוך למועצה העירונית) וגם לאחריה נשמעו ביקורות מקבוצות מיעוט דתיות הכופות על הרוב החילוני במדינת ישראל את נישואי הרבנות, וכל זאת בשם "חופש הדת" ותוך כדי שלילת חירות הפרט החילוני במדינה. אלה, הכלה המאושרת, סיכמה את החתונה פורצת הדרך במשפט אחד: "אנחנו רוצים להתחתן בארץ".

המקרה של אלה ומקסים (בדומה למאות מק-

להרות מזרעו של בנה האהוב.

בשנת 2003, כשנה לאחר מותו של קיוון כהן, החלה אימו בחיפושים אחר אותה אישה. באותו זמן התברר לה שהחוק במדינת ישראל איננו מאפשר לשום אישה לעשות שימוש בזרעו של בנה, וזאת מכיוון שתרומת הזרע חייבת להיות אנונימית. לאורך שנים מספר נאבקתי לשינוי הגישה האוסרת המשכיותו של אדם לאחר מותו ודרישת המדינה לאחוז בזרע שנותר ממנו כאילו היה בבעלותה. בצעד תקדימי נעתרה המדינה בסופו של דבר לדרישתנו, ופירוש הדבר שהיא נתנה את הסכמתה לאפשר למר וגב-רת כהן לממש את זכותם להיות סבא וסבתא. בית המשפט אישר את ההסכמה, וזכינו במאבק תקדימי ראשון מסוגו בעולם.

בפריצת דרך זו העליתי על סדר היום את סוגיית חירות האדם להקים משפחה, חירות שהיא מובנית

בחברה האנושית. למעשה אין שום גורם שרשאי למנוע את החופש להמשכיות, ואולם בהיותנו יצורים חברתיים החיים במסגרות מדיניות, גזרנו על עצמנו מערכת של חובות וזכויות שחלקן עוסקות בזכותנו לממש את חירותנו למשפחה.

בעידן הנוכחי התפשטו חירות המשפחה וזכויותיה למרחבים חדשים שלא נוצ-

רה תשתית חוקית וחוקתית בעניינם. החירות להקים משפחה היא החופש המוחלט שיש לו לאדם לבנות לעצמו את התא המשפחתי שלו, וחירות זו הוגבלה במערכת שלמה של זכויות וחובות שהטילה החברה על האינדיבידואל בדרכו להקמת משפחה. הבחנה זו בין חירות שהיא ביטוי של חופש מוחלט לזכות שהיא יצירה של בני אדם הקובעת את גבולות החופש, נודעת לה חשיבות רבה בנושא המשפחה. בעבר, כשהטכנולוגיות הרפואיות לא היו מפותחות כמו היום, היה מקום להבחנה בין הולדה אצל גברים והולדה אצל נשים. אולם כיום, כשיש טכנולוגיה להפריה חוץ-גופית ואפשרות להסתייע בשירותי פונדקאית, אין עוד ערובה לכך שההולדה

אצל הורים ביולוגיים תהיה תמיד ברחמה של האם הביולוגית. פרשת כהן באה להמחיש את הצורך ואת הרצון האינדיבידואלי של כל אדם בהמשכיות. היא אתגרה את המערכת המשפטית שלא הייתה ערוכה לאפשרות הזו, ופרצה את הדרך לרבים אחרים לממש את זכותם להמשכיות. פרשה זו הרחיבה את הזכות להורות מחוץ לגבולות הזמן.

ארגון משפחה חדשה הוא הארגון היחיד בעולם המחזיק בזיכיון מורשה להכנת צוואות ביולוגיות. הצוואה הביולוגית היא למעשה המפעל הייחודי ביותר של ארגון משפחה חדשה, מפעל המפיח תקווה וחיים חדשים, מפעל המבטיח את מורשתנו ואת המשכיותנו גם במקרה שאנחנו או מישהו מיקירנו מסתלק מן העולם.

עוד עסק הארגון בפרשות נוספות הקשורות בחירות להמשכיות:

פרשת ניסים עייש שני

תיים לאחר מות אשתו של ניסים עייש, קרן ז"ל, הגשים ניסים את חלומם המשותף: להביא ילד לעולם. מדובר בתקדים אנושי, רפואי ומשפטי כאחד, מכיוון שזהו התינוק הראשון שנוולד שני תיים לאחר מות אימו באמצעות אם פונדקאית מערבריהם המוקפאים של אימו ואביו.

פרשת עידן שניר ז"ל

עידן שניר ז"ל היה חייל בן 20 כשהתגלה בגופו סרטן. זמן קצר לפני שהחל בטיפולים כימותרפיים ביקש עידן להפקיד זרע בבית החולים שבו טופל מחשש שהטיפול יפגע ביכולתו להביא ילדים לעולם. "הנה הנכדים שלכם", אמר להוריו לאחר שהפקיד את זרעו בבית החולים. לאחר שנתיים של מלחמה בסרטן נפטר עידן, והוריו ביקשו לממש את הצוואה שהותיר להם. ארגון משפחה חדשה מוביל את מהלך מימושה של הצוואה הביולוגית, לראשונה בישראל, באמצעות אישה רווקה המעוניינת ללדת ילד מתרומת זרע שאיננה אנונימית.

פרשת ברוך פוזניאנסקי ז"ל ברוך פוזניאנסקי ז"ל, רווק בן 25, נפטר בנובמבר 2008. לפני

**חירות המשפחה וזכויותיה
התפשטו בעידן הנוכחי
למרחבים חדשים שלא נוצרה
תשתית חוקית וחוקתית
בעניינם. החירות להקים
משפחה היא החופש המוחלט
שיש לו לאדם לבנות לעצמו
את התא המשפחתי שלו**

מותו השאיר צוואה ביולוגית כתובה להוריו ובה ביקש מהם לעשות שימוש בזרע שהקפיא בבנק הזרע לשם המשך מורשתו. לאחר מותו של פוזניאנסקי ז"ל הגיש ארגון משפחה חדשה תביעה לצו קיום צוואה ביולוגית. בפסק דין תקדימי אושר להוריו להשתמש בזרע שהותיר כדי שיוולד להם נכד.

החירות להורות

פרשת התאומים מהודו המקרה של התאומים לירון ואיתי, שנולדו לאם פונדקאית בהודו הרחוקה, הוא ללא ספק אחד המקרים המר-כרים ביותר שבהם היה מעורב ארגון משפחה חדשה, וזאת בשל הסיקור התקשורתי הנרחב של המקרה. הורי התאומים, דן גולדברג וארנון אנג'ל, ביקשו לממש את זכותם הבסיסית להורות, ומה שהחל בבקשה רגילה לקבלת צו לבדיקת רקמות

בשלהי שנת 2009 הפך לסיפור תקשורתי מסוקר במהלך שנת 2010.

תחילת המקרה בבקשתם של דן גולדברג וארנון אנג'ל לממש את זכותם להורות, המשכו בהערמת קשיים בירוקרטיים של בתי המשפט ושל משרד הפנים בנוגע להאם התאומים ארצה לאחר לידתם, וסיומו בניצחון האדם והחירות להורות על מנגנוני הבירוקרטיה האטומה במדינת ישראל.

פרשת "התאומים מהודו" מבטאת את זכותו של האדם להורות באופן בלתי תלוי בזוגיות; מדובר ברצון אישי ופרטי. ללמדנו כי גם הרצון להביא ילדים לעולם אפשרי אף ללא השתתפות פעילה בהורות (במקרה הזה של האם או של תורמת הביצית שלא תהיינה שותפות בגידול הילד).

אין מקום לקבוע כי לו הייתה כאן זוגיות אזי ההורות הייתה אפשרית, ובהיעדרה היא אינה אפשרית. שימוש בגופו ובאיבריו של אדם, לרבות השימוש בהם לצורכי רבייה, הוא זכות שווה לכל אדם באשר הוא אדם. כשם שהולדת ילדים לא יכולה להיות בכפייה, כך גם לא ניתן לכפות את אי ההולדה.

במקרה של "התאומים מהודו", למרות כל התלות שבדרך, זכינו להגשים את מאווייו של אדם שביקש להיות הורה מבלי שייכפו עליו חיים משור-תפים עם אישה. רצונו העז של דן גולדברג הביא אותו אל מעבר לגבולות המדינה. הפגיעה בחירותו ובזכותו – תיקונה יבוא רק בדרך של הסדרת הזכות להורות והזכות להסתייע באם פונדקאית במסגרת החוק בישראל. ארגון משפחה חדשה ליווה את בני הזוג דן גולדברג וארנון אנג'ל לאורך כל הדרך, ויחד איתם הוביל לפריצת דרך חשובה בחירות הלגיטימית והבסיסית של כל אחד ואחת להיות הורה.

אדם יוצר משפחה

בעידן המודרני שאנו חיים בו, בתחילת העשור השני של המאה ה-21, נולדים מדי שנה אלפי ילדים

בריאים, מתוקים ומקסימים הודות לשיפורים הטכנולוגיים עתירי הידע שהם הביסס של הרפואה המודרנית והמתקדמת בתחומי הפריון. הפרייה חוץ-גופית, הזרעות מלאכותיות, שימוש בבנק הזרע – כל אלה ועוד הם אמצעים לגיטימיים להרחבת התא המשפחתי בקרב זוגות ויחידים כאחד.

להלן כמה נתונים מרתקים על הפריון הטכנולוגי

במדינת ישראל: במדינת ישראל פועלים 15 בנקים לזרע (הממוקמים לרוב בסמוך לבתי החולים הציבוריים או הפרטיים); למעלה מ-7,000 ילדים נולדו בישראל לאימהות יחידניות מתרומת זרע אנונימיות; כ-25% מהמבקשים להרות (נשים או בני זוג) נזקקים לסיוע רפואי בשל בעיות פריון; מדי שנה מתבצעים בישראל כ-3,400 טיפולי הפרייה לכל מי ליון תושבים.

ארגון משפחה חדשה, אותו ייסדתי לפני 15 שנה, מעמיד לרשות כל אחד ואחת מכם את האפשרות לממש את הזכות הטבעית והלגיטימית: הזכות למשפחה בדרך של זוגיות או הורות או שתיהן גם יחד.

שימוש בגופו ובאיבריו של אדם, לרבות השימוש בהם לצורכי רבייה, הוא זכות שווה לכל אדם באשר הוא אדם. כשם שהולדת ילדים לא יכולה להיות בכפייה גם אי אפשר לכפות את אי ההולדה